

Недоступен ни однин перевод.

2018 йилнинг 9 сентябрида «Ислом тикланиш партияси» террорчи-экстремист ташкilotи (ИТП ТЭТ) учта кам танилган, аниқроқ айтадиган бўлсак, виртуал тузилмалар – Тожикистон эркин фикрловчилари форуми, Ислохотлар ва тараккиёт ҳаракати, Марказий Осиёнинг Европа Иттифоқидаги муҳожирачлар ассоциацияси билан биргаликда Тожикистон миллий альянси ташкил этилгани ҳақида эълон қилиб, унинг раҳбари қўтилганидек ИТП ТЭТ раҳбари М.Кабирий бўлди.

Миллий альянс пайдо бўлиши бу тарихида учта ҳолат ўзига эътиборни жалб этади.

Биринчидан, Тожикистон ичкарасида вазифаларни ҳал этишга йўналтирилган янги тузилманинг Душанбадан узоқдаги Варшава шаҳрида ташкил этилиши факти. Бундай сиёсийлаштирилган ташкилотларнинг хорижий мамлакатлар ҳудудларида пайдо бўлиши махсус хизматлар иштирокисиз эканлиги имкониятига факат содда, сиёсатдан йироқ ва разведка органлари фаолияти билан мутлақо таниш бўлмаган одам ишониши мумкин. Хорижий махсус хизматлар томонидан ўзларини қизиқтирган давлатларга қарши «қувгиндаги муҳолифат»дан фойдаланиш технологияси асрлар давомида қарқинчан бўлиб, дурагай урушлар бугунги даврида қарийб муқаммал бўлди.

Иккинчидан, Миллий альянс муассислари ҳайъати етарлича ўзига ҳос хусусиятга эга. ИТП ТЭТдан ташқари, бошқа учта ташкилотдан биронтаси ҳам ҳақиқий сиёсий қуч, ижтимоий база ва аҳоли орасида қандайдир мақомга эга эмас. Моҳиятан, ИТП ТЭТнинг зикр этилган шериклари факат қогозда мавжуд бўлиб, ҳеч қандай амалий аҳамиятга эга эмас ва ИТП ТЭТ учун пардадан бошқа ҳеч нарса эмас.

Учинчидан, Миллий альянс асосий вазифаларидан бири сифатида «Тожикистонда демократик, ҳуқуқий ва дунёвий тузумни ҳимоялаш, ҳар бир киши учун сўз, фикрлаш, виждон эркинлигини қайтариш, йиғилишлар ва бирлашмалар учун шароит яратиш ва қўллаб-қувватлаш» дан иборат, дея белгиланган. Буларнинг барчаси ўнлаб йиллар мобайнида ўзгармасдан қолаётган ҳамда қонли тажриба – конституцион тузумни зўравонлик билан ўзгартириш, исломий давлатни ташкил этиш ва Тожикистонда шариат тартибларини ўрнатишга интилаётган ИТП ТЭТнинг дастурий мақсад ва вазифаларига умуман қаршидир.

Шу сабабли, 1990 йилларда ИТП жангарилари киска муддатга Тожикистоннинг тоғли ноҳияларида хусусий республикаларини ташкил этишнинг уддасидан чиққанликларини эслашнинг ўзи етарли. Ўша ерда юз берган дахшатли воқеаларни ИТП ТЭТнинг собик аъзоси Иззатулло Саъдулло шундай изоҳлайди: «1993 йилнинг январида Рашт минтақаси вақтинча ТИТП назорати остида турганида улар шу ондаёқ ўзларининг «Гарм исломий республикаси» кичик давлатини ташкил этишиб, у ерда ўзларининг экстремистик ТИТПчи тушунчаларига хос исломий тартиб ўрнатишди. Ушбу исломий давлат президенти этиб ТИТП сиёсий кенгаши аъзоси Саъдидини Рустам, мудоффаа вазири этиб – шафкатсиз кўмондон Ризвон Садиров эълон қилинди. Эътибор қаратинг, ўзини эълон қилган давлатнинг биринчи фармонлари қуйидагилар эди: «аёлларнинг уйдан чиқишларига тақиқ», «эркак соқолининг узунлиги тўрт бармоқдан кам бўлмаслиги керак», «қизларнинг мактабга боришларини тақиқлаш», «хар бир оиладан икки нафардан мужоҳидни хизматга албатта чақириш», «халққа озик-овқат захиралари – ун, асал, чорва, картошка, олма ва бошқаларни бериш жангарилар ихтиёрида», «тўйда мусикани тақиқлаш» ва ҳоказолар. Агар ТИТП «исломий давлати»нинг бу фармонларини ИШИД фармонлари билан таққосланса, ҳеч қандай фарқи топиб бўлмайди... ТИТПчиларнинг Тожикистондаги галати ихтиролари, яъни «бочка-турма» ва «бочка-қийноқ» ТИТП ва ИШИД битта тушунча эканлигидан яна бир бор гувоҳлик беради. ТИТПнинг бу ноинсоний ихтироси шундан иборат эдики, ТИТПчилар одамларни суёки ёнилгидан бўшаган бочкаларда тутиб туришарди. Баъзан битта 1-2 тонналик бочкага 8-10 кишини солишиб, устидан қулфлашарди. Бундай қамокдан қочиш имконсиз. Аксар ҳолатларда одамлар иссиқ, ҳаво етишмаслиги ва қўланса хид сабабли аста-секинлик билан ўлишарди. Қишда эса бундай қамокларда совуқдан ўлишарди. Ишончли манбаларга кўра, бундай қамоклардан Жиргатол ва Тожиқободда ТИТПнинг таниқли кўмондонлари Шайхи Ерибек, Нурободда – Мулло Абдулло, Роҳатийда эса – Раҳмон «Гитлер» ва Мансур Муаккаловлар фойдаланишарди.

Альянс томонидан эълон қилинган демократик ва дунёвий тузумни ҳимоялаш вазифасини таъқидлар экан, экспертлар бу мақсадлар остига раҳбарлари томонидан Суриядаги ИШИД гуруҳига жўнатилган, ҳозир эса, террор командасини қутган ҳолда, Тожикистон билан чегарадош афғон провинцияларида тўпланган ИТП ТЭТнинг ўтақетган мутаассиблари имзо қўйганликларини тасаввур қилиш имконсизлигига ишора этишмоқда.

Тожикистон энг янги тарихи ва ИТП ТЭТнинг ундаги бузғунчи ролини билган ҳолда, келтирилган фикрга қўшилмасдан бўлмайди. Бирок унда Миллий альянс қаби гайритабиий дурагайнинг пайдо бўлиши қимга ва нима учун керак бўлди?

Бу саволнинг жавоби бир вақтнинг ўзида содда ва мураккабдир. Содда, чунки ИТП ТЭТ аллақачон хорижий махсус хизматлар амалиётларида қўғирчоқ ҳисобланиши ҳақиқатини очиш керак. Шунда ҳаммаси ўз изига тушиб кетади. Мураккаблиги шундаки, бу

кўгирчокдан фойдаланиш махсус хизматлар кандайдир натижаларга эриша олишлари учун аник бир шароитлар мавжудлигини тахмин этади. Мазкур шароитлар кўпгина омиллар билан боглик бўлиб, улар орасида гарб жамиятига ташки коидаларга риоя этиш зарурати, ИТП ТЭТга имижли, майли, хатто калбаки маком берилиши ахамияти, махсус хизматлар томонидан ИТП ТЭТга сиёсий, моддий ва бошка ёрдамларни конунийлаштириш эhtiёжи, халкаро ва минтака даражасида тезлик билан ўзгараётган геосиёсий вазиятни хисобга олишни ажратиб кўрсатиш мумкин.

Соглом аклга зид фикр шундаки, бундай барча омилларнинг олдини олиш учун мустакил тахлилий тадкикотлар ўтказилиши талаб этилиб, улар натижалари тезлик билан ўзгараётган геосиёсий воқеийликлар сабабли охирига етгунига кадар эскириши мумкин.

Бирок шунга карамасдан, хатто Гарбда мавжуд бўлган «икки стандарт» ҳолатида ҳам, сиёсий элиталар, ижтимоий босимлар туфайли террорчи тузилмаларни очикчасига кўллаб-куватлашларини конунийлаштиришда аник мушкулликларни хис этаётганликларини англамасдан бўлмайди. Уларнинг сўнгги йилларда халкаро ҳамжамиятга ИТП ТЭТни «мазлум сиёсий муҳолифат» сифатида кўрсатишга муваффакиятсиз уринишлари ҳам шундан келиб чикмокда.

Бирок Тожикистон бугунги тарихида ИТП ТЭТ 1990 йиллар ўзини жуда обрўсизлантирган бўлиб, унинг ортидан жиноий ишлар юзлаб томлари ва минглаб ашёвий далиллар билан мустахкамланган террор жиноятларининг конли этаги судраляпти. ИТП ТЭТнинг хорижий хожалари ва хомийлари канчалик ҳаракат килишмасин, белгиланган тарихий фактларга кўл силтаб бўлмайди.

Шунинг учун ҳам «Тожикистон миллий альянси» номли лойиха юзага келган. Вазиятни баҳолар экан, жамиятшунос Акрам Курбонов бу борада адолатли таъкидлайди: «Альянс вужудга келиши атрофидаги беҳуда униришлар ҳам, айтилган низомий вазифалар ҳам гўзал декорациядан бошка нарсаси эмас. Унинг хакикий имкониятлари бутун мажмуидан Тожикистон Ҳукумати фаолиятини обрўсизлантириш ва жамият онгини манипуляция килиш бўйича фаол ахборот кампаниясини олиш боришгина амалий натижа бериши мумкин. ИТП ТЭТ раҳбари (бир вақтнинг ўзида Миллий альянс раҳбари) М.Кабирий фаолиятнинг айнан шу йўналишини истикболли дея белгилади: «Бизнинг асосий вазифамиз – тожик халкига вазиятни яхшилаш учун нима килиш кераклигини етказиш... ОАВ ва ижтимоий тармоқлар оркали бунинг имкони бор. Биз бу билан аввал ҳам, бирок айро-айроқ, мувофиқлаштирмасдан ва ўзига хос дастурсиз шугулланганмиз. Миллий альянс партия ва гуруҳларда мавжуд барча захираларни бирлаштириш ҳамда ахборот фаолияти диапозонини кенгайтириш ниятида... Бу мамлакатдаги вазиятга таъсир

ўтказишнинг ягона усули эмас, бироқ барчасидан энг самаралисидир. Халкни аввалига ахборот тўсигидан чиқариш зарур. Фақат ўшанда у ўз ҳуқуқлари учун курашга тайёр бўлади».

Шу тарзда, М.Кабирий Альянс жамиятда ижтимоий кескинликни кучайтириш ва мамлакатда вазиятни издан чиқариш, жаҳон ахборот фазосида Тожикистон давлат органлари ишини бузиб кўрсатиш ва обрўсизлантириш, ёллаш учун асос тайёрлаш ва фуқаролардан ўз террорчи фаолиятларида фойдаланиш мақсадида Тожикистон фуқаролари онгини идеологик гояларни сингдиришини очикчасига айтмоқда. Танланган ахборот стратегияси чизиги ва унинг ҳақиқий мақсадлари аниқ бўлиб, М.Кабирийнинг Альянс Тожикистон халкига ижтимоий-иқтисодий масалаларни ҳал этишни таклиф қилиши тўғрисидаги маърузаси қитъасида ифодаланган бўлиши мумкин.

М.Кабирийнинг очикчаси гапириши конституцион тузумни ағдаришга ҳаракат қилиш альянснинг моҳиятан ҳаракатчан қучи ҳисобланишини кўрсатади.

Шу тариқа, Миллий альянс – бу ИТП ТЭТнинг ўзига бўлиб, у янги ёрлик билан ўзининг ҳақиқий террорчи моҳияти ва содир этган жиноятларини яширишга уринмоқда. Бироқ номи ўзгариши билан ИТП ТЭТ халқаро террорчи ташкилотлар билан ўзининг жиноий режалари ва алоқаларини ўзгартирмаганини ҳисобга олиш керак.

Айнан шунинг учун, экспертлар шундай ҳисоблашади: «Гарб сиёсий элиталари ИТП ТЭТ билан ўйнашишлари ва унинг ҳимояси остида «Миллий альянс» каби янги тузилмаларни ташкил этишлари ёмон оқибатларга олиб келади. Охир-оқибат, гарб мамлакатлари солиқ тўловчилари пулларида озикланган ТИТПчи террорчилар истаган вақтларида назорат остида чиқишлари ва қуроқларини ўз ҳождарига қарши қаратишлари мумкин. Бундай ҳолат махсус хизматлар яширин амалиётларида кўп такрорланган. Ва ўшанда ИТП ТЭТ Европа юрагидаги ҳақиқий зирақчага айланиб, ундан қутулиш осон бўлмайди».

Келтирилган таҳлилий фикрни асосланмаган, дея эътироф этиш мумкин эмас. Бу Тарих ҳонимнинг ўзи томонидан тасдиқланган.

Алексей Алёшин,

"Law and People" («Конун ва одамлар») инсон ҳуқуқлари ҳимояси бўйича жамоатчилик ташкилоти аъзоси.